

Aryeh Levanon

După mai bine de 70 de ani de la plecarea sa din Focșani, Ziarul de Vrancea a descoperit unul dintre cei mai vechi membri ai Orchestrei de cameră Unirea, un compozitor și dirijor care a scris istorie în muzică, a ajuns celebru în Israel și a cărui carieră a fost decisă de începuturile sale muzicale de la Focșani. Aryeh Levanon, căci despre el este vorba, a devenit faimos după ce a compus o melodie atât de iubită încât a fost declarată imnul neoficial al lumii evreiești, fără de care nici o ceremonie nu începe. Mai nou, melodia acompaniază cel mai popular dans al israelienilor din toată lumea.

Fost dirijor al celor mai mari orchestre din Israel, școlit în Italia de Sergiu Celibidache, prieten cu marea noastră actriță Leopoldina Bălănuță și fost coleg de școală cu celebrul regizor Sergiu Huzum, Aryeh Levanon locuiește în Tel Aviv alături de familie, dar visează să revină într-o bună zi în orașul natal pentru a se așeza la pupitrul orchestrei unde a făcut primii pași în muzică. A aflat din ziarul nostru că Orchestra „Unirea”, mutată de comuniști abuziv la Galați, și-a reluat activitatea după jumătate de secol sub conducerea muzicianului german Vincent Gröger. A ascultat câteva înregistrări trimise de Ateneul Popular și a concluzionat că orchestra face „treabă serioasă”. Muzicienii au nevoie de susținerea publicului, dar și a autorităților pentru ca muzica să fie ascultată în continuare la Focșani.

O carieră începută la Focșani

Aryeh Levanon a emigrat în Israel în 1951, la vârsta de 19 ani, însă nu a uitat niciodată cât de mult datorează orașului în care s-a format și oamenilor care l-au îndrumat. A absolvit prestigioasa Academie de Muzică din Tel Aviv. Între 1960 și 1962 și-a continuat studiile cu o bursă în Italia, unde a aprofundat compoziția cu Franco Ferrera, la Roma, și conducerea orchestrelor în Siena, cu celebrul compozitor român Sergiu Celibidache, cu care avea să devină și bun prieten. „A cântat în Israel, a fost la mine acasă, am fost buni prieteni”, ne-a spus despre Sergiu Celibidache, decedat în 1996. Compozitor prolific și cu o arie largă de exprimare, Levanon a compus muzică de film, aranjamente muzicale pentru teatru, dar și muzică pentru copii sau tineri, precum și muzică militară, de cameră, vocală sau corală. A colaborat în calitate de compozitor sau dirijor cu mai toate orchestrele importante din Israel, dar a avut onoarea să conducă și orchestre renumite din lume. A scris muzicaluri de succes, contribuind enorm și în planul educației muzicale. În prezent, încă predă la Colegiul „Levinsky” (*Training College*); a deținut și încă mai deține diverse poziții publice sau posturi onorifice ce decurg din calitatea sa de președinte al Uniunii muzicienilor. În timpul serviciului militar a fost director muzical al Central Command Entertainment, activitate care l-a ajutat să pună în valoare filonul muzical tradițional, folclorul israelian. A fost nu doar pionier, ci s-a consacrat și ca un veritabil promotor al muzicii israeliene. Poate cea mai cunoscută melodie a sa este „Erev ba” (Când se lasă seara) – o melodie cu influențe folclorice, cu care a câștigat trofeul primului Festival israelian de muzică, în 1968, dar și primul loc în inimile a milioane de evrei din toată lumea. Melodia este atât de iubită în Israel, încât a devenit un fel de imn neoficial al țării și a avut darul de a-l face faimos pe compozitorul născut la Focșani. Practic, „Erev ba” a fost adoptată de diaspora evreiască drept melodie de suflet, devenind imnul evreilor care locuiesc în afara țării. Pentru activitatea sa muzicală, Aryeh Levanon a fost distins cu nenumărate premii, între care de trei ori numai cu Premiul Nissimov al muzicii corale.

Cum a început o mare carieră

Aryeh Levanon s-a născut la Focșani, în 1932, sub numele de Leon Vaisman. Străbunii săi erau evrei veniți din Rusia, în timpul Războiului de Independență. L-am întâlnit vara trecută în Israel, pe o terasă zgomotoasă de pe malul Mediteranei. Vorbește o română perfectă, chiar dacă a plecat de 70 de ani din Focșani și nu a mai revenit decât de două ori. Din capul locului spune că ceea ce l-a convins să facă muzică a fost activitatea ca dirijor de cor la Focșani. „Când am început să dirijez corul mixt din Focșani, m-am simțit atât de bine încât am zis că asta vreau să fac în viață. Și asta am făcut”, ne-a spus Aryeh Levanon, care a fost precoc în materie de muzică. La 10 ani cânta la vioară, iar la 11 ani a compus prima melodie. “Atunci nu eram apreciat, râdeau de mine colegii, familia... Nu au luat pasiunea mea în serios”, ne povestește într-o română aproape nealterată, ținând cont de cât de rar o vorbește. Pe vremea aceea, înainte de venirea comuniștilor la putere, Focșaniul avea 50.000 de cetățeni, iar 10% erau evrei. “Era o comunitate bine organizată, care avea școala și chiar liceul ei. Eu vorbesc ebraică din România. Când am terminat școala primară și am vrut să plec la liceu, în 1946, comuniștii au interzis școlile minorităților și atunci am intrat la Liceul „Unirea”. Când eram în clasa a V-a la Unirea, am creat o mică orchestră de muzică pentru serile dansante. Tot acolo am făcut un cor de băieți, unde cântam pe două voci, de plăcere”, își amintește cel care avea să devină unul dintre cei mai mari compozitori ai Israelului, dar pe care nu-l prea cunoaște aproape nimeni în România.

Viciosul care i-a schimbat viața

În acele timpuri, în Focșani funcționa un cor mixt, format din elevi, care avea să-i schimbe viața. Era dirijat de un talentat profesor de origine rusă. „Dar era alcoolic”, își amintește fostul Leon Vaisman, care avea să profite, muzical vorbind, de pe urma viciului profesorului. Au fost câteva apariții ale corului la Teatul Pastia în care dirijorul nu a mai fost prezent. “Corul era pe scenă și dirijorul la cârciumă”, își amintește. „Dădea fuga cineva și îl aducea. Nu îmi mai amintesc numele lui, dar lui îi datorez ce am devenit”, adaugă Aryeh Levanon. Când Partidul Comunist a devenit stăpânul țării, corul mixt a fost preluat de Uniunea Tineretului Muncitoresc. “Era vremea când se făcea muncă voluntară, iar corul a fost trimis să susțină un concert la Galați. În Focșani cunoșteam toate cârciumile, dar în Galați unde îl căutăm? S-au căutat soluții să-l schimbe și atunci cineva a spus că «este unul Vaisman, care a creat un cor. Ia să vedem noi ce poate». Eram într-o lecție de chimie și m-au chemat în sala de repetiții. Și de atunci am fost dirijorul corului. Am apărut poate în zeci, sute de concerte. Era un cor serios, avea între 80 și 100 de participanți”, își amintește Aryeh Levanon primele experiențe ca dirijor.

Nostalgia Iașiului

În liceu fiind, a venit o comisie de la Conservatorul de la Iași să caute tinere talente în orașele Moldovei. „Printre cei care au pus ochii m-am numărat eu și Silviu Zavulovici, cel care era dirijorul Orchestrei Unirea. Și au vrut să mă trimită să studiez ori la Iași ori la București, dar părinții au fost contra. Credeau că a fi muzician nu e meseria cea mai bună. Îmi închipui că dacă rămâneam în România făceam aceeași carieră. În viață, uneori, dacă nu întotdeauna, ajungi la o intersecție de drumuri: ești la dreapta și, dacă ai făcut câțiva kilometri, te poți întoarce, dar dacă ai făcut zeci, sute de kilometri, e cam greu să te întorci. Așa este în viață. Este un timp când poți să regreti și să schimbi cariera, soțul, familia, dacă mergi mult e mai greu”, filosofează Aryeh Levanon.

Primul meu salariu a fost de la orchestra din Focșani

Muzicianul israelian își amintește cu drag de primele concerte ale Orchestrei Unirea, inițiată de profesorul de vioară Ștefan Saica. „Noi nu căutam atunci publicul. Atunci nu era chestiunea economică așa de importantă cum e azi. În orice caz, era prima oară când s-a creat o orchestră la Focșani și a fost subvenționată de stat. Au fost și oameni din alte locuri care au cântat aici. Era o orchestră în care majoritatea erau tineri. Niciunul nu era profesionist, erau amatori entuziaști, cărora le-a plăcut să cânte și care s-au perfecționat. Repetau împreună, era plăcut. Eu am cântat la vioara, sora mea Coca Vaisman, cânta tot vioară. Din păcate a renunțat la muzică după căsăto-

rie. Au fost câțiva evrei în orchestră, era domnul Șainez, flautist. Oamenii aceștia au început cu maestrul Saica, au căutat muzicieni și încet-încet am devenit orchestră”, ne povestește Leon Vaisman. Cum fiecare avea maestrul său, Leon Vaisman a fost elevul lui Ștefan Saica, concert maestru al primilor ani ai Orchestrei. “Nu erau prea mulți muzicieni în Focșani. Sunt oameni care au învățat special ca să intre în Orchestra Unirea”, insistă Aryeh Levanon. În 1949, Orchestra Unirea a fost recunoscută ca orchestră semi-simfonică de stat. “După ce am primit recunoaștere, oamenii din orchestră au primit leafă. Eu eram elev de 17 ani și aveam leafă. Primul meu salariu a fost de la orchestra semi-simfonică din Focșani. Cu noi atunci cântau talentele locale”, ne mai spune Leon Vaisman.

Pașaport cu o singură direcție

Trecerea de la românul Leon Vaisman la israelianul Aryeh Levanon nu a fost lipsită de necazuri. Era o perioadă în care evreii îndurau sentimentele și acțiunile antisemite. „În 1951 am plecat din România cu pașaport cu o singură direcție, fără drept de a te returna. Am avut dreptul la 70 de kilograme de bagaj. Circa 50 de ani n-am știut că rudele au plătit pentru ca Ceaușescu să le dea voie să plece. Era secret de stat. Am plecat cu trenul la București, apoi la Constanța și de acolo cu vaporul Transilvania. Când s-a aflat că plec, am fost declarat persona non-grata”, își amintește cunoscutul muzician. Viața în noua patrie nu a fost deloc ușoară la început. „A fost foarte greu. Am stat câteva săptămâni într-un cort, pe nisip.

Am locuit apoi toată familia într-o singură cameră, la Yaffa. Am lucrat din greu și încet-încet ne-am pus pe picioare și noi, și țara”, spune fostul Leon Vaisman. Un moment important a fost în anul 1960, când a avut loc prima ediție a unui festival de muzică israeliană ce avea să scrie istorie în Țara Sfântă. “Melodia mea a fost declarată câștigătoare și asta m-a făcut cunoscut aici, în Israel. Și așa am devenit o persoană ocupată în teatre. 10 ani am fost dirjor la Opera Veche din Tel Aviv. Am dirijat orchestra din Ierusalim, am lucrat cu corul filarmonicii din Israel”, ne spune Aryeh Levanon.

Visul de a se întoarce la Focșani

Odată plecat din Focșani, Leon Vaisman nu a mai revenit în patrie vreme de jumătate de secol. În 2001, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la absolvirea liceului, a revăzut cu plăcere colegii, dar și clădirile scăpate de demolările comuniste, Teatrul, Ateneul, Grădina Publică, Liceul Unirea. “N-am mai ținut legătura decât cu o fată din cor. Cu Poldi Bălănuță m-am revăzut în Israel, când a venit cu o grupă teatrală. Leopoldina era foarte simpatică, sensibilă și talentată”, ne spune focșăneanul dezrădăcinat. Despre reînființarea Orchestrei Unirea a aflat din Ziarul de Vrancea. “Am ascultat interviul cu dirijorul Vincent Gröger, le-am ascultat înregistrările și mi-au lăsat impresia că fac o treabă bună. Dacă m-ar invita să apar acolo ca dirjor și să interpretez și o lucrare de-a mea, aș veni cu plăcere la Focșani, așa, din nostalgie, pentru sentimentul de a închide un arc peste timp. Am început de acolo și termin acolo, pentru că eu sunt la sfârșitul carierei. Mi-ar face mare plăcere. Eu nu mai am nicio rudă nici la Focșani și nici în România și nu mai sunt la vârsta aventurilor”, ne-a răspuns Aryeh Levanon, întrebat dacă i-ar plăcea să revină în orașul natal.

Acesta a fost articolul publicat de Silvia Vrînceanu în paginile Ziarului de Vrancea la data de 19 noiembrie 2015. Ce s-a petrecut după aceea aflăm din relatarea Danei Lepădatu, ce a publicat în Ziarului de Vrancea la data de 21 ianuarie 2016 articolul de mai jos.

Un oaspete important, care cunoaște secretele de început ale Orchestrei simfonice a Focșaniului, inițiată în 1947, a revenit la Focșani, unde va dirija două concerte alături de Orchestra de Cameră Unirea, în noua sa formulă. Este o ocazie unică de care ar trebui să profite toți cei care iubesc Focșaniul.

„Unirea pentru Unirea”

Primul concert al Orchestrei de cameră Unirea, care va avea loc vineri, dedicat aniversării celor 150 de ani de la înființarea Colegiului Unirea, este intitulat sugestiv „Unirea pentru Unirea”. Al doilea concert festiv, la care sunt invitați toți cei care iubesc Focșaniul, va avea loc sâmbătă, începând de la ora 19, în sala mare a Ateneului. Concertul va avea două părți, o primă parte dirijată de Aryeh Levanon și o a doua parte dirijată de Vincent Grüger, dirijorul permanent al Orchestrei de Cameră Unirea, un muzician originar din Germania, care lucrează cu Ateneul din 2008. Practic, doi dirijori își dau mână cu mână pentru a duce mai departe un proiect muzical de care Focșaniul are nevoie. Iar prezența muzicianului Aryeh Levanon dă greutate unui eveniment cu valoare de simbol pentru orașul nostru.

Cum a început povestea

„Eu nu sunt din Focșani, dar sunt fericitul beneficiar al unor povești extraordinare care s-au înfiri-pat în jurul liceului Unirea pe care le descopăr cu mare bucurie”, a spus Cornel Noană, directorul Colegiului Unirea, care s-a atașat de oraș și de liceul pe care îl conduce. „Nici o coincidență nu este întâmplătoare”, a insistat profesorul Noană, referindu-se la momentul în care a citit un articol din Ziarul de Vrancea, scris de Silvia Vrînceanu, redactorul șef al publicației, care spunea fascinantă poveste a focșăneanului care a compus imnul evreilor din toată lumea. „Recția a fost instantanee. L-am sunat pe domnul Gheorghiță care mi-a spus că și el voia să mă caute din același motiv. Amândoi am privit lucrurile în același mod. Am rugat-o pe Silvia să-mi dea datele de contact ale domnului Levanon, iar acum iată-l aici”, a spus Cornel Noană care a ținut să mulțumească oficial Ziarului de Vrancea și în special Silviei Vrînceanu pentru prezența lui Aryeh Levanon la Focșani.

